

Gradiva za podporo pri izvedbi dogodkov na temo otrokom prijaznega pravosodja

KAZALO

1 O projektu	3
2 Gradiva za izvedbo dogodkov na temo otrokom prijaznega pravosodja	4
2.1 Priporočila za izvedbo dogodkov na temo otrokom prijaznega pravosodja.....	4
2.2 Gradivo za uporabo stripov	6
2.2.1 Metina izkušnja s policijo: »Pogovarjajte se z nami kot z ljudmi«	6
2.2.2 Tinina izkušnja s policijo: »Prostor in komunikacija sta pomembna«	8
2.2.3 Markova izkušnja s socialno delavko: »Podpora odraslih nas krepi«	10
2.2.4 Amirjeva izkušnja z odvetnico: »Poslušajte nas, ne odločajte namesto nas«	12
2.2.5 Anejeva izkušnja z odvetnikom: »Otrokom prijazna obravnava razume življenje mladih«	14
2.2.6 Davidova izkušnja s tožilko: »Spoštovanje je močnejše od uniforme«	16
2.2.7 Majina izkušnja s sodnico: »Uporabite preprost jezik«	18
2.2.8 Petrova izkušnja z mentorico: »Podpora odraslih nas krepi«	20

Opombe:

- Besedilo ni lektorirano.
- Nekateri uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženske in moške.
- Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira.

1 O projektu

Na Inštitut RS za socialno varstvo smo v letu 2025 v okviru skupnega projekta Evropske Unije in Sveta Evrope »**Otrokom prijazno pravosodje**« organizirali dejavnosti za boljše **zaščito pravic otrok v stiku s pravosodnim sistemom** (kot žrtve, storilci, priče ali udeleženci v postopkih).

Projekt je del širših prizadevanj, da bi bolje razumeli, kako otroci in mladi doživljajo pravosodni sistem. Temelji na pravici otrok do participacije in jih razume kot aktivne udeležence. To še posebej velja za del aktivnosti projekta, kjer so v treh zaporednih delavnicah sodelovali otroci in mladostniki z izkušnjo pravosodnega sistema¹.

- Na prvi delavnici smo se z mladimi pogovarjali o **njihovih izkušnjah** s policisti, sodniki, odvetniki, tožilci in socialnimi delavci ter mentorji.
- Na drugi delavnici smo skupaj z mladimi **oblikovali in uskladili ključna medijska sporočila**, ki so temeljila na pogovorih v okviru prve delavnice, kot na primer »*govorite z nami kot z ljudmi*«. Ta so postala vodilni okvir za oblikovanje **gradiv za ozaveščanje** o pomembnosti otrokom prijaznega pravosodja. Udeleženci so se odločili, da želijo svoje izkušnje prikazati v obliki stripa.
- Sledila je faza razvoja osnutkov gradiv v obliki **osmih kratkih stripovskih zgodb**, ki jih je oblikovala ilustratorka Lara Kastelic. Tako so nastali osnutki živalskih likov – akterjev v pravosodnem sistemu na eni strani, in mladostnikov v stiku z njimi na drugi.
- Tretja delavnica je bila namenjena **pregledu osnutkov stripovskih zgodb**. Mladi so sami izbirali in prilagajali dialoge v osnutkih zgodb ter ocenjevali pristnost podob odraslih in mladostnikov, ki v njih nastopajo. Po delavnici je ilustratorka osnutke prilagodila v skladu s pripombami sodelujočih.

Cilj naših aktivnosti je bil dvojen: 1. **opolnomočiti mlade** s tem, da jim sporočimo, da so njihove izkušnje pomembne, in 2. **povečati ozaveščenost strokovnjakov in širše javnosti** o tem, kaj otrokom prijazno pravosodje v resnici pomeni.

Končni izdelek je osem stripovskih zgodb, vsaka s svojim sporočilo, ki lahko služijo kot **gradivo za usposabljanje strokovnjakov**, ki delajo z in/ali za otroke in mladostnike, ali kot **zagovorniško sporočilo** (npr. plakat obešen na policijski postaji ali centru za socialno delo). Dodatne informacije o samem projektu in **plakate** najdete na spodnjih povezavah. Lahko si jih snamete, jih natisnete ali uporabite na svojih družbenih omrežjih ali delovnih prostorih:

- [Še nekaj informacij o projektu...](#)
- [Osem stripovskih zgodb](#)

V nadaljevanju predstavljamo, **kako uporabiti teh osem stripovskih zgodb** (npr. pri usposabljanju strokovnjakov, ki delujejo v pravosodnem sistemu, ali pa ob pogovoru z otroki o tem, kaj lahko pričakujejo na policiji, na sodišču, na centru za socialno delo, in kakšno naj bi bilo otrokom prijazno pravosodje).

¹ V projektnih aktivnostih so sodelovali mladi, ki imajo s pravosodnim sistemom izkušnje kot oškodovanci in/ali storilci.

2 Gradiva za izvedbo dogodkov na temo otrokom prijaznega pravosodja

2.1 Priporočila za izvedbo dogodkov na temo otrokom prijaznega pravosodja

Spodnja priporočila je treba razumeti ohlapno. Izdelana gradiva so seveda lahko uporabljena na različne načine.

Če smo si npr. zamislili **delavnico s strokovnjaki v pravosodnem sistemu**, lahko sledimo spodnjim korakom.

1. Izpostavimo namen takšne delavnice:

- **Predstaviti resnične izkušnje mladih** v stiku s pravosodnim sistemom, vključno z različnimi strokovnimi profili, ter analizirati primere dobrih in slabih praks, ki spodbujajo samorefleksijo in kritično ovrednotenje lastnega dela.
- **Spodbujati aktivno poslušanje in spoštovanje glasu mladih**, ki so vključeni v postopke, ter prepoznati njihov pomen pri zagotavljanju pravičnega in otrokom prijaznega pravosodja.
- **Povečati ozaveščenost o vplivu strokovnega odnosa, jezika in vedenja** na doživljanje postopkov s strani mladih, in razvijati kompetence za ustvarjanje podpornega, varnega in spoštljivega okolja.
- **Krepitev samorefleksije in profesionalne občutljivosti** z namenom izboljšanja interakcij z otroci in mladostniki in spodbujanje trajnih sprememb v praksi.

2. Uvodna predstavitev projekta:

- Kratka predstavitev projekta **»Otrokom prijazno pravosodje«** in konteksta nastanka stripov.
- Opozoriti na **vlogo mladih pri sooblikovanju gradiv** in pomenu upoštevanju njihovega glasu.

3. Predstavitev stripov:

- Predstavitev posameznih stripov po pravosodnih profilih (policist, sodnik, odvetnik, tožilec, socialni delavec, mentor).
- Po vsaki predstavitvi pustimo odprt prostor za analizo in komentarje strokovnjakov.

4. Deljenje izkušenj iz prakse:

- Udeleženci delijo svoje izkušnje in dileme iz prakse.
- Identifikacija dobrih in slabih praks pri interakciji z mladimi.
- Spodbujanje samorefleksije udeležениh strokovnjakov.

5. Analiza jezika, vedenja in odnosa strokovnjakov:

- Diskusija o vplivu komunikacije, vedenja in odnosa pravosodnih strokovnjakov na doživljanje postopkov s strani mladih.
- Iskanje predlogov za izboljšanje praks.

6. Krepitev spoštovanja glasov mladih:

- Razmislek o konkretnih strategijah za vključevanje in upoštevanje mnenj mladih v postopkih.
- Iskanje predlogov za spremembe v vsakodnevni praksi, protokolih in komunikacijskih pristopih.

7. Refleksija in zaključek delavnice:

- Refleksija o tem, kaj so udeleženci iz te delavnice pridobili in kakšne spremembe lahko uvedejo v svoje delo.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Zgodba odraža prvo ključno sporočilo otrok: komunikacija z mladimi mora biti jasna, mirna in človeška.

Analiza delavnic je pokazala:

- Udeleženci so izkušnje s policisti, ki so kričali, uporabljali sarkazem ali pa se niso zmenili za njihove skrbi, opisali kot negativne. V takšnih situacijah so se počutili majhne, prestrašene in jezne.
- Delili so tudi pozitivne izkušnje s policisti, kjer so si ti vzeli čas za pojasnitev postopkov, uporabljali prijazen ton in jih obravnavali kot *»normalne ljudi«*. Te izkušnje so gradile zaupanje, občutek varnosti in celo občudovanje.
- Mladi so poudarili, da je način govora prav tako pomemben kot dejanja odraslih v postopkih: *»Če kričijo, zamrzneš. Če razložijo, potem spregovoriš.«*
- Mladi si želijo obravnave, kjer so pomembni oni *»kot oseba, ne samo njihov primer«*.

Metini izkušnji s policijo ilustrirata ta kontrast: pomanjkanje empatije odvrča, spoštovanje pa omogoča pogovor in spodbuja vzpostavljanje zaupanja.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Učinek zgodbe je preprost, a močan: ton in način komunikacije odraslih sta ključna elementa otrokom prijaznega pravosodja.

Za strokovnjake izpostavlja več bistvenih točk:

- **Spoštljiv jezik je oblika zaščite.** Kričanje ali odklanjanje otroka v krizi lahko povzroči retravmatizacijo ali sekundarno viktimizacijo.
- **Empatija gradi sodelovanje.** Ko se otrok počuti videnega in razumljenega, je bolj pripravljen deliti informacije in tudi zaupati postopku.
- **Vsaka slaba izkušnja lahko negativno vpliva na percepcijo pravosodnega sistema.** Za otroka lahko že samo ena negativna izkušnja določi, kako razume in percipira celoten pravosodni sistem, in kako so v njem počuti.

S prikazoma Metinega poguma in kontrastom med odnosom dveh različnih policistov do Mete, zgodba pokaže, da se otrokom prijazno pravosodje začne že ob prvem stiku otrok in mladostnikom z njim.

Zato je treba vsakega otroka in mladostnika obravnavati individualno in kar se da empatično in ne le kot še en primer.

2.2.2 Tinina izkušnja s policijo: »Prostor in komunikacija sta pomembna«

PROSTOR IN KOMUNIKACIJA STA POMEMBNA

Manj zastrašujoči prostori (npr. sobe, ki niso prazne in bele) in prijaznejši ter razumljivejši ton ustvarjajo občutek varnosti v postopkih.

TININA IZKUŠNJA S POLICISTOM

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network
This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba sledi Tini, ki se odloči prijaviti spolno nasilje. Njena zgodba prikazuje trenutke poguma, ranljivosti in izpostavlja pomembnost odzivov strokovnjakov. Strip zopet prikaže dve nasprotujoči si izkušnji: prvo srečanje s policistom je hladno, zastrašujoče, odvija se v sterilnem in hladnem policijskem okolju, drugo srečanje, tokrat s policistko, pa prikaže situacijo, kjer je uporabljen bolj podporen in človeški pristop, ki Tini povrne zaupanje v policijske postopke.

Glavno sporočilo zgodbe – »Prostor in komunikacija sta pomembna« – poudarja, da fizično okolje in ton ter način komunikacije močno vplivajo na to, ali se otroci in mladostniki počutijo varne, spoštovane in slišane.

Zgodba se razvije v treh korakih:

1. Prvi poskus prijave: Tina poskuša prijaviti nasilje, a jo policist sprejme hladno. Pogovor poteka v formalnem (in nespoštljivem) okolju. Takšni odnos, prostor in ton jo odvrnejo od deljenja podrobnosti in jo napolnita z občutkoma izpostavljenosti in tesnobe.
2. Drugi poskus: Druga policistka jo sprejme povsem drugače — vpraša jo, kako bi se počutila najbolj varno, pokliče socialno delavko iz centra za socialno delo, ki jo Tina že pozna iz prejšnjih obravnav, in poskrbi za mirno, podporno okolje.

3. Razplet: Spoštljiv pristop izkušnjo povsem spremeni – Tina se vrne domov, počuti se olajšano in hvaležno, saj je pogovor potekal »v miru«. Bila je slišana, končno je lahko odložila del bremena, ki ga je nosila že dlje časa.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Tinina zgodba neposredno odraža ugotovitve delavnic z mladostniki z izkušnjo s pravosodnim sistemom:

- **Prostor je pomemben.** Mladi so prostore policije (a tudi drugih institucij v pravosodnem sistemu) opisali kot »hladne«, »bele« in »prazne«, kar povečuje njihov strah in zmanjšuje pripravljenost na to, da spregovorijo. Želijo si toplejših in bolj prijaznih prostorov.
- **Način komunikacije je ključen.** Analiza delavnic je pokazala, da je način komunikacije pogosto enako pomemben kot njena vsebina. Mladi so poudarili, da strokovnjaki ne smejo kričati ali biti sarkastični, temveč morajo biti razumevajoči, topli in potrpežljivi.
- **Zaupanje v podporno osebo.** Ko se v obravnavo vključi oseba, ko jo Tina pozna že od prej in ji zaupa, je Tini precej lažje. To odraža željo in potrebo otrok, da v postopkih sodelujejo in jih podpirajo osebe, ki jih poznajo, jim zaupajo ter jih razumejo.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Tinina zgodba pokaže, da so pomemben element otrokom prijaznega pravosodja odnosi, ki jih vzpostavijo z odraslimi osebami, ki so del sistema. Podporno okolje in empatična komunikacija lahko prispevata k temu, da izpoved o travmatični izkušnji otroku vrača dostojanstvo in zaupanje. Majhne spremembe – vprašati otroka, s kom se počuti varno, vključiti njemu poznano podporno osebo, zagotoviti miren prostor in dovolj časa za vzpostavitev odnosa, imajo lahko velik vpliv na otrokovo počutje.

Zgodba spodbuja strokovnjake v pravosodnem sistemu, da razmislijo o tem:

- Ali so prostori, kjer potekajo obravnave in postopki otrokom (dovolj) prijazni?
- Ali z otroki in mladostniki komunicirajo tako, da zmanjšajo ali povečujejo strah?
- Kako lahko bolje sodelujejo z drugimi strokovnjaki pri zagotavljanju podpornega okolja?

2.2.3 Markova izkušnja s socialno delavko: »Podpora odraslih nas krepi«

PODPORA ODRASLIH NAS KREPI

Zaupanja vredna podpora oseba (socialni delavec, odvetnik, mentor ipd.), prinaša mladim občutek varnosti in zaupanja v (pravosodni) sistem ter zmanjšuje stres.

MARKOVA IZKUŠNJA S SOCIALNIMA DELAVCEMA

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network

This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. It contains the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba sledi Marku, ki se pripravlja na srečanje na centru za socialno delo. Socialna delavka se nazadnje ni pretirano menila za njegova čustva, bila je nespoštljiva do njegove družine, zato je ob vnovičnem razgovoru na centru živčen, čuti strah, nemir in nezaupanje. Markova izkušnja pokaže, kako lahko neprimerna obravnava pogloblja občutek ogroženosti in nezaupanja v institucije.

V nadaljevanju zgodbe Marko doživi povsem drugačno izkušnjo. Dodeljen mu je namreč drugi socialni delavec. Ta je empatičen, dosleden in podporen. Vzpostavita zaupen odnos; Marko postane bolj sproščen, samozavesten in pripravljen odkrito spregovoriti o svojem življenju in izkušnjah.

Glavno sporočilo – »Podpora odraslih nas krepi« – poudarja pomen kontinuitete, zaupanja in stabilnih odnosov med otroci, mladostniki in strokovnjaki. Opozarja, da lahko ravno človečnost v profesionalnih vlogah zmanjša stres in otroku/mladostniku povrne občutek varnosti in zaupanja.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Zgodba neposredno odraža eno najmočnejših in čustveno najbolj izpostavljenih tem, ki so se pojavile v delavnicah: ključno vlogo, ki jo imajo v otrokom prijaznem pravosodju, podporni odrasli.

Delavnice so pokazale, da:

- Mladi opisujejo socialne delavce kot bodisi močne zaveznike bodisi dodaten vir stiske.
- Posebej so pohvalili strokovnjake, ki so bili dostopni, topli in vztrajni – tiste, ki so npr. brez zadržkov delili svojo telefonsko številko, jih poklicali po službi ali jih spremljali skozi različne faze postopkov.
- Ostro pa so kritizirali tiste, ki so bili »hladni«, »obtožujoči« ali pa »niso resno jemali« njihove družinske situacije – prav tak primer prikazuje Markova zgodba.
- Mladi so večkrat poudarili: *»Če imam eno osebo, ki res posluša in ne izgine, se počutim varno.«*

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Zgodba pokaže, da otrokom prijazno pravosodje temelji na odnosih, ne le na pravilih. Doslednost in empatija socialnega delavca lahko postaneta most med otrokom oz. mladostnikom in sicer zapletenim, in kot ga nemalokrat razumejo mladi, strašljivim pravosodnim sistemom.

Zgodba strokovnjakom sporoča naslednje:

- **Empatija je strokovna kompetenca.** Topel in spoštljiv odnos ne zmanjšuje avtoritete strokovnjaka, ampak povečuje učinkovitost in prinaša pozitivne rezultate.
- **Na empatiji utemeljena komunikacija zmanjšuje strah.** Poslušanje brez vnaprejšnjega obsojanja, čas za pogovor in iskrena podpora so ključni za varno deljenje izkušenj in s tem grajenje odnosa med odraslimi in otroci/mladostniki.

Markova zgodba tako sporoča, da zaupanje ni samoumevno — pridobi se ga s skrbnostjo, časom in prisotnostjo. Ko so otroci in mladostniki podprti s strani odraslih, ki jih zares slišijo in razumejo, se lažje vključijo v postopke in se lažje soočajo s težkimi izkušnjami.

2.2.4 Amirjeva izkušnja z odvetnico: »Poslušajte nas, ne odločajte namesto nas«

POSLUŠAJTE NAS, NE ODLOČAJTE NAMESTO NAS

Mladi se pogosto počutijo kot »lutke«, ker so v postopkih prisotni, a v njih niso vključeni. Prava pravičnost pomeni, da imajo glas in sodelujejo.

AMIRJEVA IZKUŠNJA Z ODVETNICO

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child-friendly Justice European Network. This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba prikazuje Amirja, ki se pripravlja na pričanje proti staršem, ki so bili do njega nasilni. S svojo pooblaščenko se pripravlja na sodni postopek. Namesto, da bi ga opolnomočila, ga odvrča od pričanja in namiguje, da bi bilo morda lažje, če bi ostal doma in sploh ne bi pričal.

Amir vztraja »Sam bom povedal svojo zgodbo!«, jasno torej izrazi željo, da pove svojo zgodbo in ohrani nadzor nad lastno izkušnjo. Njegov odziv razkriva krivico, ki jo je izpostavilo veliko mladih: odrasli pogosto govorijo o njih, na pa z njimi in za njih.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Amirjeva zgodba povzame eno najmočnejših tem delavnic – frustracijo mladih, ker se počutijo izključeni iz odločanja o lastnih življenjih.

- Udeleženci delavnic so namreč poročali, da se v postopkih počutijo kot »lutke« – prisotni, a brez pravega glasu ali vpliva. »Vse odločijo brez mene, kot da sem lutka!«,
- Drugi so poudarili, da odrasli njihove besede pogosto interpretirajo po svoje.

- Nezaupanje do odvetnikov je bilo izrazito: mladi, ki so se udeležili delavnic, so jih pogosto doživljali kot pasivne, nezainteresirane ali neangažirane – podobno kot Amir v stripovski zgodni doživlja svojo odvetnico.

Po drugi strani so poročali tudi o odvetnikih, ki so jih zares poslušali, jim razložili postopke in jim verjeli. V teh primerih so jih opisovali kot osebe, ki jih lahko zaščitijo in opolnomočijo – »*Počutil sem se, kot da bi imel ob sebi zlatega prinašalca*«, je povedal eden od udeležencev.

Amirjeva zgodba tako jasno pokaže razliko med zastopanjem in participacijo. Naloga odvetnika, kot jo razumejo otroci in mladostniki, ni govoriti namesto otroka, temveč ustvariti pogoje, da je njegov glas slišan in spoštovan.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Zgodba prinaša pomembna sporočila za strokovnjake v pravosodnem sistemu:

- **Opolnomočenje je pomembnejše od pretirane zaščite.** Zaščita otrok ne pomeni, da odrasli govorijo namesto njih. Opolnomočenje pomeni zaupati njihovi sposobnosti, da bodo o lastni izkušnji govorili karseda verodostojno.
- **Aktivno poslušanje krepí zaupanje.** Odprtost, odsotnost obsojanja in iskreno zanimanje otroku oz. mladostniku potrjujejo, da je njegovo videnje dogodkov zaradi katerih se je znašel v pravosodnem sistemu pomembno.
- **Avtentični glasovi otrok in mladostnikov so neprecenljivi.** Njihove neposredno izpovedane izkušnje pogosto razkrijejo ključne informacije, ki se drugače lahko izgubijo v poročilih ali povzetkih.

Amirjeva odločnost, da spregovori sam, vizualizira osrednje sporočilo delavnic: Otrokom prijazno pravosodje se začne, ko odrasli prenehajo govoriti namesto otrok in jih začnejo poslušati.

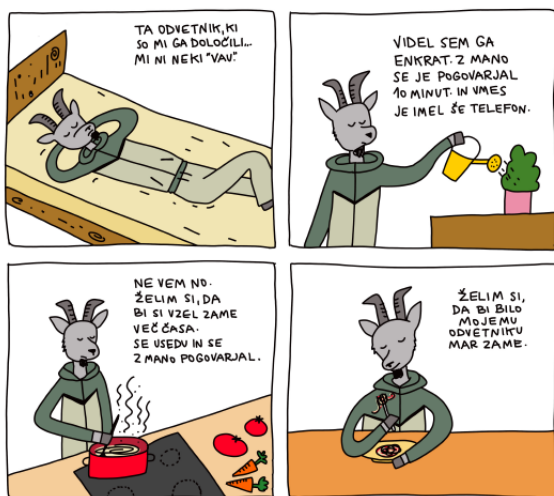
2.2.5 Anejeva izkušnja z odvetnikom: »Otrokom prijazna obravnava razume življenje mladih«

OTROKOM PRIJAZNA OBRAVNAVA RAZUME ŽIVLJENJE MLADIH

Strokovnjaki potrebujejo usposabljanja o mladostništvu, travmi in komunikaciji, da bi bila lahko obravnava bolj individualizirana in celovita.

ANEJEVA IZKUŠNJA Z ODVETNIKOM

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network. This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba spremlja Aneja, ki razmišlja o svoji izkušnji z odvetnikom, ki mu je bil dodeljen. Njegove besede izražajo razočaranje, občutek odtujenosti in vtis, da v postopku sploh ni pomemben.

Odvetnika je srečal le enkrat – v kratkem, 10-minutnem pogovoru, med katerim se je ta celo pogovarjal po telefonu. Anej ne izraža jeze, temveč tiho razočaranje: *»Želim si, da bi si vzel več časa zame. Da bi mu bilo mar.«*

Glavno sporočilo poudarja potrebo po izobraževanju strokovnjakov na področju komunikacije, razumevanja travme in razvojnih značilnosti mladostnikov. Otrokom prijazno pravosodje ne sme temeljiti le na pravilih, temveč tudi na razumevanju čustvenih in razvojnih potreb mladih.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Zgodba odraža eno ključnih ugotovitev delavnic: da mladi pravosodni sistem pogosto doživljajo kot čustveno oddaljenega in zaradi tega, ker stremi k strokovnosti, odtujenega.

- Mnogi udeleženci delavnic so odvetnike in druge strokovnjake opisovali kot »preveč formalne«, »zaposlene« ali »nezainteresirane«.

- Eden izmed udeležencev delavnic je dejal: »*Prišel je enkrat, govoril nekaj minut in potem izginil.*« Drugi so imeli podobne izkušnje, izpostavljali so, da jim gre le za denar in da je učinkovitost pomembnejša od empatije.
- Mladi so poudarili, da že majhni znaki pozornosti – topel pogled, uporaba lastnega imena, vprašanje »Kako si?« – močno vplivajo na to, da se otroci in mladostniki počutijo opažene in spoštovane.

Anejeva zgodba opozarja tudi na to, da čustvena distanca, ki jo odvetnik vzpostavi, ne pripomore k bolj strokovni (in učinkoviti) obravnavi. Anejeva tiha želja, da bi njegovemu odvetniku bilo »zanj mar«, razkriva, kako lahko brezbržnost krepí občutek nevidnosti in nezaupanja v sistem.

Mladi so jasno izrazili: želijo strokovnjake, ki so ne le kompetentni, temveč tudi »človeški«. Razumevanje življenjskih okoliščin mladih – njihovih strahov, stresa, vrstniške skupine in družine – je bistveni element otrokom prijaznega pravosodja.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Zgodba kaže, da pravosodje ne more biti otrokom prijazno, če ne upošteva »človeške« in čustvene dimenzije otrokovega življenja. Izhajajoč iz tega, so ključna naslednja sporočila za strokovnjake:

- **Pomembno je biti resnično prisoten.** Že zaradi majhnih dodatnih pozornosti se lahko otroci in mladostniki počutijo bolj slišane, razumljene in spoštovane.
- **Razumevanje obdobja mladostništva je ključno.** Mladi, ki se znajdejo v pravosodnih postopkih, potrebujejo obravnavo, ki upošteva in razume travmo, negotovost in stres.
- **Empatija krepí pravičnost.** Iskrena, spoštljiva komunikacija lahko pomaga mladim ponovno zgraditi zaupanje v (pravosodni) sistem.

Skozi Anejevo preprosto, a močno željo – »*Želim si, da bi bilo mojemu odvetniku zame mar*« – zgodba sporoča, da pravosodje ni le niz postopkov, temveč mora temeljiti tudi na odnosih.

2.2.6 Davidova izkušnja s tožilko: »Spoštovanje je močnejše od uniforme«

SPOŠTOVANJE JE MOČNEJŠE OD UNIFORME

Ko otrok stopi v stik s pravosodnim sistemom, se lahko počuti majhnega, prestrašenega in nemočnega. Neravnovesje moči med odraslimi in otrokom lahko pusti globoko sled. Ko odrasli ravnajo spoštljivo, je izkušnja bolj pozitivna.

DAVIDOVA IZKUŠNJA S TOŽILKO

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network. This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba sledi Davidu, ki se znajde na sodišču v vlogi priče. Tožilka je posebljenje avtoritete – zaslišuje ga na tog in vsiljiv način zaradi katerega se Luka počuti majhnega, zmedenega in nemočnega.

Uvodni prizor prikazuje Davida v sodni dvorani. Tožilka začne z mehanskim in hitrim zasliševalnim tonom – »Kje ste bili dne 30. 05. 2022 ob 16:25?« - in nadaljuje z vztrajnim, ponavljajočim se spraševanjem: »Kdo so bili ti kolegi? Kam si šel?« Ko se vprašanja, s katerimi tožilka skače v besedo, kopičijo, se David počuti nelagodno, njegova samozavest pa se krči. Tožilka postaja vse bolj obtožujoča, kot da išče krivdo, namesto da bi skušala razumeti.

Glavno sporočilo »Spoštovanje je močnejše od uniforme« postavlja pod vprašaj idejo, da se moč in avtoriteta izražata skozi prevlado ali nadzor. Namesto tega strokovnjake opominja, da resnična avtoriteta izhaja iz spoštovanja, pravičnosti in empatije.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Davidova zgodba izhaja iz razmišljanj mladih o njihovih izkušnjah s tožilci, policisti in drugimi osebami z avtoriteto. Udeleženci delavnic so poročali, da so bile te izkušnje zaznamovane s pritiski in strahom. To so bile situacije, v katerih niso bili slišani.

Analiza delavnic je namreč pokazala naslednje:

- Otroci in mladostniki počutijo nemočne, ko se znajdejo pred osebami z avtoriteto in močjo.
- Tožilce so povezovali s »hladnostjo«, »obtoževanjem« in občutkom, da so »napadeni z besedami«.
- Nekateri so dejali, da so se počutili kot kriminalci, tudi ko niso bili za nič obtoženi – zgolj zaradi tona in telesne govornice odraslih v uniformi.
- Eden od udeležencev je dejal: *»Ko kričijo ali so videti jezni, samo utihnem. Najraje bi izgubil.«*

Obenem pa so se mladi spominjali tudi trenutkov, ko so se strokovnjaki vedli drugače – potrpežljivo, mirno in človeško – in kako zelo je to spremenilo njihovo izkušnjo. Takšni trenutki so jim pomagali »lažje dihati« in prepoznati, da je pravosodni sistem lahko tudi pravičen.

Zgodba to spoznanje vizualno prenese v prizor: dve osebi v isti sobi, ena z ogromno institucionalno močjo in avtoriteto in druga, ki želi le povedati svojo zgodbo in verzijo dogodkov.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Sporočilo za strokovnjake:

- **Moč naj varuje, ne zastrašuje.** Avtoriteta mora biti izvajana z razumevanjem tega, kako jo otroci in mladostniki dojamejo.
- **Ton in telesna govornica sta pomembna.** Miren in spoštljiv pristop otroku omogoči, da se počuti dovolj varno, da pove resnico.
- **Poslušanje je izraz spoštovanja.** Vsako vprašanje naj bo namenjeno razumevanju, ne obtoževanju.

Zgodba poudarja eno ključnih sporočil projekta: otrokom prijazno pravosodje temelji na strokovnjakih, ki uporabljajo spoštovanje kot najmočnejšo obliko avtoritete.

2.2.7 Majina izkušnja s sodnico: »Uporabite preprost jezik«

UPORABITE PREPOST JEZIK

Pravni jezik je mladim nerazumljiv in strašljiv. Pomembno je, da se zadeve razložijo tudi v poenostavljeni obliki.

MAJINA IZKUŠNJA S SODNICO

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network

This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba sledi Maji, ki se prvič znajde v sodni dvorani. Sodni postopek in okolje sta stroga, formalna in polna besed, ki jih ne razume. Sodnica uporablja zapleten pravni jezik in govori hitro, ne da bi preverila, ali Maja razume, kaj se dogaja.

Maja se počuti izgubljeno in prestrašeno, navzoča je v postopku, ki zadeva njeno življenje. Na koncu zaslišanja si misli: »Sploh ne vem, kaj se je zgodilo. Vsi so govorili, jaz pa nisem nič razumela.«

Zgodba bi bila lahko drugačna, če bi sodnica spremenila pristop – pogledala Maji v oči, ji mirno razložila, kaj pomeni odločitev in uporabila preprost, razumljiv jezik. Tako bi Maja lahko občutila, da ima nadzor in da je postopek, v katerem se odloča o njenem življenju, namenjen tudi njej.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Udeleženci delavnic so pogosto poudarjali, da ne razumejo jezika, ki ga uporabljajo sodniki in drugi strokovnjaki.

- Sporočili so, da se »v sodni dvorani počutijo kot v drugem svetu«, kjer vsi govorijo »nekaj, kar zveni pametno, a nič ne povejo.«
- Sodnike nemalokrat vidijo kot »jezne« in/ali »hladne«.

- Menijo, da bi morali akterji v pravosodnem sistemu »razložiti zadeve tako, da jih tudi oni zlahka razumejo, na pa, da se počutijo neumne.«
- V primeru, ko so si sodniki vzeli več časa, da so jim razložili, kako bo postopek potekal, kaj točno se bo dogajalo, in preverili, ali postopek razumejo, so svojo izkušnjo opredelili kot bolj pozitivno.

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Majina zgodba spodbuja sodnike in druge strokovnjake v pravosodju, da prepoznajo pomen jezika kot orodja vključevanja in zaščite.

- **Jasna komunikacija je izraz spoštovanja.** Ko odrasli uporabljajo otrokom prijazen jezik, pokažejo, da otrokova prisotnost in razumevanje postopka štejeta.
- **Formalnost samih postopkov in obravnava še ne pomeni, da zaposleni v pravosodju ne smejo uporabljati prijaznega tona in preprostih razlag, ko govorijo z otroki.** Na ta način se zaupanje v pravičnost postopkov le poveča.
- **Uporaba otrokom prijaznega jezika pozitivno vpliva na sodelovanje otrok v postopkih.** Otrok, ki razume, kaj se dogaja, se bolj aktivno vključuje v postopke.

Majina zgodba je opomnik, da je (pravni) jezik lahko tako orodje moči kot tudi orodje (ne)razumevanja. Glavno sporočilo zgodbe je, da otrokom prijazno pravosodje ne pomeni »poenostavljenega« prava, temveč razumljivo komunikacijo, ki otrokom omogoča, da razumejo svojo vlogo, pravice in odločitve, ki pomembno vplivajo na njihova življenja.

2.2.8 Petrova izkušnja z mentorico: »Podpora odraslih nas krepi«

PODPORA ODRASLIH NAS KREPI

Zaupanja vredna podporni oseba (socialni delavec, odvetnik, mentor ipd.), prinaša mladim občutek varnosti in zaupanja v (pravosodni) sistem ter zmanjšuje stres.

PETROVA IZKUŠNJA Z MENTORICO V DNEVNEM CENTRU

ZGODBA IZHAJA IZ RESNIČNIH DOGODKOV, KI SO JIH MLADI DELILI NA DELAVNICI

Joint European Union-Council of Europe Child-friendly Justice Project

Activity: Awareness Raising Materials for Children and Adults

Produced by the Social Protection Institute of the Republic of Slovenia in collaboration with the Child Friendly Justice European Network. This deliverable was produced with the financial support of the European Union and the Council of Europe. Its contents are the sole responsibility of the author(s). Views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union or the Council of Europe.

Osnovna predpostavka zgodbe

Zgodba spremlja Petra, ki obiskuje dnevni center in se spopada s težavami v šoli in doma. Svoji mentorici zaupa, saj jo dolgo in dobro pozna. V dnevnem centru ob zanimivih aktivnostih preživlja svoj prosti čas, včasih pa se z njo tudi uči.

Mentorica ga posluša, se z njim pogovarja in ga spodbuja. Tako mu je že večkrat pomagala, da se je opogumil in premagal težave, za katere je najprej mislil, da so nepremagljive.

Skrozi ta proces Peter postopoma pridobi samozavest in občutek, da lahko vpliva na svoje življenje. Odprtost in zaupnost komunikacije z mentorico poudarja pomen neformalnih odnosov in podpore, ki jih mladostniki potrebujejo.

Glavno sporočilo, »Podpora odraslih nas krepi«, poudarja širši pomen mentorjev, učiteljev in drugih odraslih, ki (lahko) delujejo zunaj formalnega pravosodnega sistema, a imajo ključno vlogo pri opolnomočenju mladih in njihovi zmožnosti, da se soočajo s pravosodnim sistemom, kot tudi izzivi odraščanja na sploh.

Povezava z ugotovitvami delavnic projekta »Otrokom prijazno pravosodje«

Analiza delavnic je pokazala, da mladi ne ločijo podpore na »formalno« in »neformalno« – pomembno je le, kdo jim zares stoji ob strani.

- Mladi, udeleženci delavnic, so pogosto omenjali mentorje, učitelje in mladinske delavce kot osebe, ki so jim »rešile življenje«, ker so jim zaupali in jih poslušali brez obsojanja.
- Izpostavili so, da »včasih ravno ti odrasli naredijo več kot vsi strokovnjaki skupaj«, ker znajo prisluhniti brez pritiska.
- Mladi so poudarili, da si želijo »enega odraslega, ki ne izgine, ki se zanima zate tudi, ko se postopek konča.«

Mentorjeva vloga je bila prepoznana kot most med sistemom in otrokom/mladostnikom – mentor (ali drugi pomemben odrasli) je nekdo, ki pomaga prevesti formalni jezik postopkov in obravnav v bolj sproščen pogovor in zagotavlja občutek varnosti. Dnevni centri in podobna okolja otrokom in mladostnikom predstavljajo prostor, kjer so »lahko to, kar zares so.«

Interpretacija in izobraževalno sporočilo

Petrova zgodba ponazarja, da otrokom prijazno pravosodje presega institucije. Vključuje lahko vse odrasle, ki otrokom pomagajo razumeti, predelati in se spoprijeti z negativnimi (življenjskimi) izkušnjami.

- **Zaupanje se gradi z doslednostjo, prisotnostjo in pristnostjo.** Podporni odrasli predstavljajo oporo, na katero se lahko otroci in mladostniki zanesejo pred, med in po stikom s pravosodnim sistemom.
- **Sodelovanje med otroci/mladostniki in odraslimi opolnomoči vse vpletene.** Otroci potrebujejo odrasle, ki zadev ne rešujejo namesto njih, temveč z njimi.
- **Neformalnost odnosov (ob vnaprej znanih pravilih) predstavlja ključno prednost tovrstnih prostorov** (npr. dnevni centri, mladinski centri ipd.).

Petrova zgodba potrjuje spoznanje iz delavnic: ko imajo otroci ob sebi zaupanja vredne odrasle – v šoli, mladinskem centru ali skupnosti – se počutijo močnejše, pogumnejše in opolnomočene, da lažje sodelujejo v postopkih pravosodnega sistema.